

RAPPORT

Natuurtoets herontwikkeling fase 2 en 3 Generaal Knoopkazerne

Toetsing in het kader van de vigerende natuurwetgeving en
het natuurbeleid

Klant: Rijksvastgoedbedrijf

Referentie: BH8600IBRP2107061051

Status: Definitief/P01.01

Datum: 6-7-2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Larixplein 1
5616 VB EINDHOVEN
Industry & Buildings
Trade register number: 56515154

+31 88 348 42 50 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets herontwikkeling fase 2 en 3 Generaal Knoopkazerne

Ondertitel: Natuurtoets Generaal Knoopkazerne
Referentie: BH8600IBRP2107061051
Status: P01.01/Definitief
Datum: 6-7-2021
Projectnaam: Natuurtoets Generaal Knoopkazerne
Projectnummer: BH8600
Auteur(s): [REDACTED]

Gecontroleerd door: [REDACTED]

Datum: 25 mei 2021

Goedgekeurd door: [REDACTED]

Datum: 6 juli 2021

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1	Introductie	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doelstelling en scopen van het onderzoek	3
1.3	Werkwijze	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Plangebied en voorgenomen ingreep	6
3	Toetsing beschermde soorten	9
3.1	Vaatplanten	9
3.2	Grondgebonden zoogdieren	9
3.3	Vleermuizen	9
3.4	Broedvogels	11
3.5	Amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden	12
4	Toetsing beschermde gebieden	13
4.1	Natura 2000	13
4.2	Natuurnetwerk Nederland	14
5	Houtopstanden	15
6	Conclusie en advies	16
6.1	Beschermde soorten	16
6.2	Beschermde gebieden	16
6.3	Houtopstanden	16
7	Literatuur	17

Bijlagen

Bijlage 1: Juridisch kader

Gebiedsbescherming

Natura 2000

Natuurnetwerk Nederland

Soortenbescherming

Beschermingsregimes

Houtopstanden

1 INTRODUCTIE

1.1 Aanleiding

In Utrecht ligt aan de Croeselaan het terrein van de Generaal Knoopkazerne. Dit terrein wordt op dit moment herontwikkeld. Zo is de voormalige Knoopkazerne in fase 1 ontwikkeld tot een modern rijkskantoor De Knoop. De buitenruimte is ingericht met onder andere het Knoopplein, een parkeerterrein en een tijdelijk paviljoen met horecabestemming: the Greenhouse. In fase 2 worden aan het Forum een tweetal torens door het Rijksvastgoedbedrijf gerealiseerd. In fase 3 van de herontwikkeling wordt een nieuwe toren op de hoek van de Croeselaan/Montageweg door het Rijksvastgoedbedrijf gerealiseerd. Het paviljoen zal verplaatst worden. De ontwikkelingen van Fase 1 zijn eertijds getoetst aan de Wet natuurbescherming. Nu Fase 2 en 3 in de planning staat, dienen ook deze ontwikkelingen getoetst te worden. De gewenste ontwikkelingen kunnen namelijk leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden. Om deze reden is het noodzakelijk om de mogelijke effecten van de ingreep op beschermde soorten, gebieden en houtopstanden te onderzoeken. Het Rijksvastgoedbedrijf (hierna RVB) heeft daarom Royal HaskoningDHV (hierna RHDHV) opdracht gegeven om een natuurtoets in het kader van de Soortenbescherming van de Wet natuurbescherming en aanpalende uit te voeren.

1.2 Doelstelling en scopen van het onderzoek

Met de natuurtoets wordt bepaald of de voorgenomen ingreep kan leiden tot overtredingen van de vigerende natuurwetgeving en -beleid. Er wordt getoetst aan hoofdstuk 2 (Natura 2000), hoofdstuk 3 (Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden) en de Interim Omgevingsverordening Utrecht (Natuurnetwerk Nederland). In Bijlage 1 is een beknopte uitleg van het juridisch kader van deze verschillende onderdelen gegeven. In de natuurtoets worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten en gebieden kunnen voorkomen binnen en rondom het plangebied?
- Welke negatieve effecten zijn te verwachten op deze soorten en gebieden?
- Zijn er voorzorgsmaatregelen te treffen waarmee deze effecten worden voorkomen?
- Is nader soortgericht onderzoek nodig om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen of uit te sluiten? Zo ja, voor welke soorten en voor welke functies?
- Is het noodzakelijk om een ontheffing op de Wnb voor beschermde soorten aan te vragen. En zo ja, voor welke soorten en verbodsartikelen is dit van toepassing?
- Is een passende beoordeling nodig om te bepalen of de voorgenomen ingreep leidt tot significant negatieve effecten op beschermde gebieden?
- Is compensatie noodzakelijk?
- Is het noodzakelijk om een vergunning in het kader van de Wnb danwel de Provinciale Ruimtelijke Verordening aan te vragen voor beschermde gebieden?
- Is de Wnb Houtopstanden van toepassing en geldt er een kapmelding- en herplantplicht?

1.3 Werkwijze

Om na te gaan of de voorgenomen ingreep kan leiden tot overtredingen van de vigerende natuurwetgeving en -beleid, is de volgende werkwijze gehanteerd:

1. *Toetsing beschermde soorten*

Er zijn verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF) voor het plangebied en de nabije omgeving (een straal van één kilometer rondom het plangebied) van de afgelopen 10 jaar (NDFF, 2021).

Op 22 maart 2021 is het terrein bezocht door een ter zake deskundige ecooloog van Royal HaskoningDHV (A. van den Bosch). Het was tijdens de inspectie bewolkt en af en toe miezerig, 9 graden; daarbij stond een zwakke wind (windkracht 2 Beaufort). Tijdens de veldbezoeken is een habitatgeschiktheidsanalyse gedaan voor beschermde soorten die volgens de bureaustudie mogelijk voorkomen. Vervolgens is door middel van een beknopte analyse van het project in relatie tot de biotoopeisen van de beschermde soorten uit het plangebied beoordeeld welke negatieve effecten de voorgenomen werkzaamheden kunnen hebben op mogelijk in het plangebied voorkomende beschermde soorten.

Indien negatieve effecten door de voorgenomen ontwikkeling aan de orde zijn, worden in eerste instantie voorzorgsmaatregelen voorgesteld om de negatieve effecten alsnog te voorkomen.

Wanneer voorzorgsmaatregelen niet afdoende zijn om overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen, worden mitigerende en/of compenserende maatregelen voorgesteld. In dat geval is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk, mits er niet conform een door het Ministerie goedgekeurde gedragscode gewerkt kan worden.

2. *Toetsing beschermde gebieden*

Voor de toetsing aan Hoofdstuk 2 Wnb Gebiedsbescherming is allereerst bekeken of wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden nabij gelegen zijn. Daarvoor is de kaartviewer van het Ministerie van LNV gebruikt (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2021). Vervolgens aan de hand van de zogenoemde Effectenindicator (Natura 2000, 2021) nagegaan of en in hoeverre enige relatie te verwachten is tussen de voorgenomen ingreep en de onder de Wnb geformuleerde instandhoudingsdoelen van in de omgeving liggende Natura 2000-gebieden (Voortoets).

Daarnaast is onderzocht of het plangebied in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden wordt bepaald of negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN naar verwachting aan de orde zijn.

3. *Toetsing Houtopstanden*

Voor de toetsing aan Hoofdstuk 4 Wnb Houtopstanden is uitgezocht welk beleid de gemeente heeft ten aanzien van de kap van houtopstanden en of voor de kap van de bomen een meldings- en herplantplicht geldt.

4. *Conclusie*

Er wordt een samenvatting gegeven van de bevindingen, vervolgstappen en voorstellen voor eventueel benodigde maatregelen.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 wordt de aanleiding, doelstelling en scope van het onderzoek en de gehanteerde werkwijze van deze terreininspectie besproken. In hoofdstuk 2 wordt de voorgenomen ingreep en het plangebied met de directe omgeving besproken. In hoofdstuk 3 wordt aangegeven welke beschermde soorten er mogelijk voorkomen en worden de mogelijke effecten van de voorgenomen ingrepen op deze soorten beschreven. In hoofdstuk 4 worden de mogelijke effecten op beschermde gebieden beschreven. Hoofdstuk 5 omvat de bepalingen en verplichtingen van het vigerende beleid voor houtopstanden (hoofdstuk 4 van de Wnb). Als laatste bevat hoofdstuk 6 een samenvatting van de conclusies en aanbevelingen van de verschillende toetsingen. In hoofdstuk 7 zijn de geraadpleegde bronnen weergegeven. In Bijlage 1 wordt het juridisch en beleidskader beknopt weergegeven waarin de wet- en regelgeving van de beschermde soorten is beschreven.

2 PLANGEBIED EN VOORGENOMEN INGREEP

Ligging en impressie van het plangebied

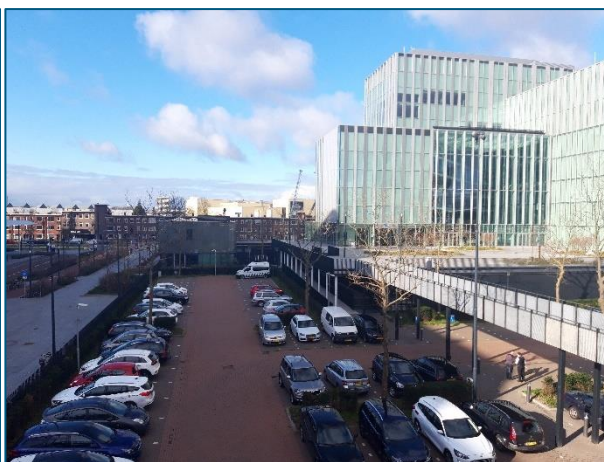
Het plangebied is gelegen in het centrum van Utrecht, in de provincie Utrecht. Het plangebied ligt net ten westen van het centraal station (zie Figuur 2-1). Het plangebied omvat het nieuwe Rijkskantoor de Knoop inclusief de bijbehorende parkeerplaats, het restaurant de Greenhouse (ook wel daktuin genaamd) en fietsenstalling de Knoop. Deze gebouwen liggen in een verharde omgeving met her en der aangeplante bomen (voornamelijk plantaan), haagjes en borders met groen. De omgeving van het plangebied is stedelijk, er rijdt veel fietsverkeer en er lopen veel mensen. Verder wordt er ten oosten van het plangebied een nieuw hotel gebouwd, waardoor er veel bouwverkeer en omgevingsgeluid is. Figuur 2-2 tot en met Figuur 2-6 geven een impressie van het plangebied.

Figuur 2-1.: Ligging en begrenzing van het plangebied in Utrecht.

Figuur 2-2. De zuidwestzijde van het plangebied met het Rijkskantoor de Knoop (links) met het restaurant The Green House (achter de boom en het kiosk bord). Foto: Royal HaskoningDHV, 2021.

Figuur 2-3. De noordoostzijde van het plangebied met op de voorgrond het parkeerterrein en op de achtergrond het restaurant The Green House (links) en het Rijkskantoor De Knoop (rechts). Foto: Royal HaskoningDHV, 2021.

Figuur 2-4. De noordwestzijde van het plangebied met op de voorgrond het parkeerterrein en op de achtergrond het Rijkskantoor De Knoop (rechts). Foto: Royal HaskoningDHV, 2021.

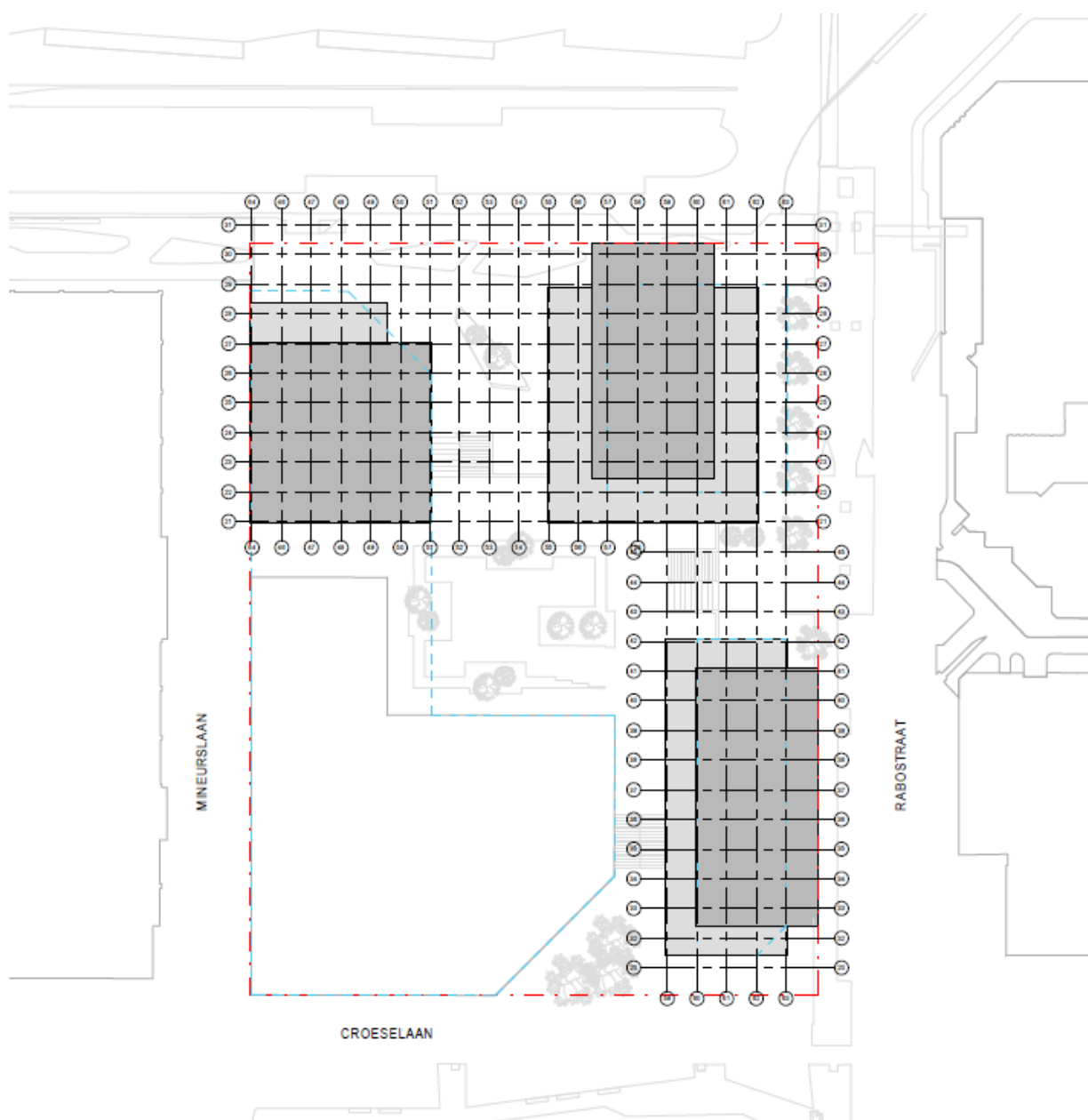
Figuur 2-5. De noordoostzijde van het plangebied met twee van de vier vleermuiskasten. Foto: Royal HaskoningDHV, 2021.

Figuur 2-6. De noordoostzijde van het plangebied met twee van de vier vleermuiskasten. Foto: Royal HaskoningDHV, 2021

Voorgenomen ingreep

De werkzaamheden betreffen het realiseren van twee torens aan het Forum (fase 2) en een nieuwe toren op de hoek van de Croeselaan/Montageweg (fase 3). Het paviljoen zal verplaatst worden. Voor het stedenbouwkundig ontwerp, zie Figuur 2-7. De realisatie van het complex zal gepaard gaan met de inzet van zwaar materieel. Er worden mogelijk bomen gekapt. Er worden geen watergangen gedempt. Alle werkzaamheden zullen gedurende de dag worden uitgevoerd en voor de schemering worden afgerond. De exacte periode en duur van uitvoering van de voorgenomen ingreep is op het moment nog niet zeker. Gestreefd wordt om de torens over circa vijf jaar gereed te hebben.

Figuur 2-7: De stedenbouwkundige kaart van de inrichting van het terrein. Versie 15-02-2021. Bon: Rijksvastgoedbedrijf.

3 TOETSING BESCHERMDE SOORTEN

3.1 Vaatplanten

Uit de NDFF is gebleken dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van beschermde echte gamander, kluwenklokje, stijve wolfsmelk en wolfskers. Deze waarnemingen betreffen allen niet-wilde populaties met een biotoopvoorkeur voor kalkgraslanden of kalkrijke akkers. Vrijwel alle beschermde vaatplanten zijn gebonden aan natuurgebieden, schrale gronden of extensief beheerde gronden. Dergelijk habitat is niet aanwezig in de directe omgeving van het plangebied. In de intensief beheerde groene delen binnen het plangebied is de aanwezigheid van beschermde vaatplanten uitgesloten.

3.2 Grondgebonden zoogdieren

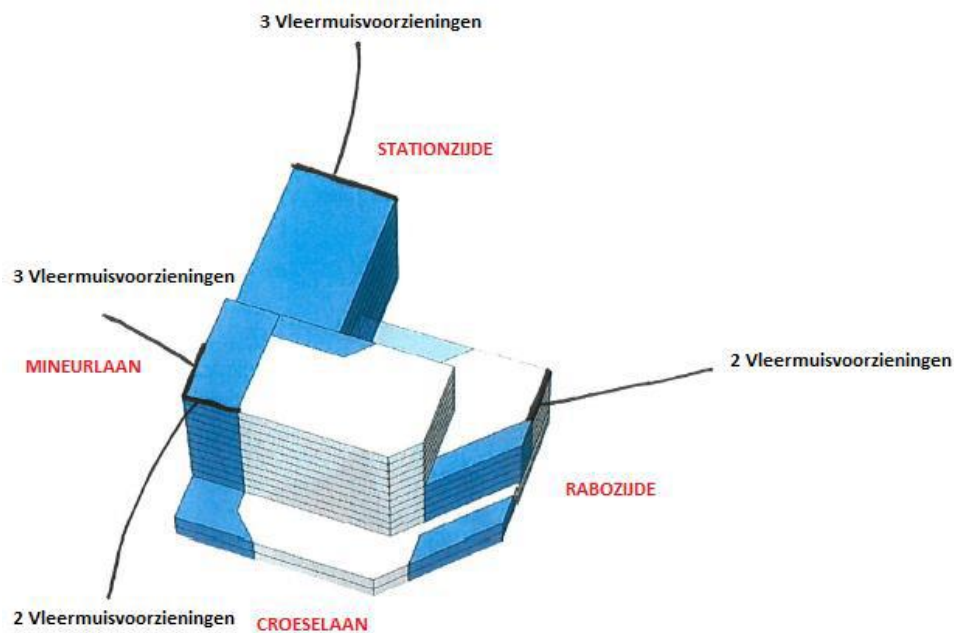
Uit de NDFF is gebleken dat in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van de beschermde boom- en steenmarter. Door het ontbreken van bomen met boomholten en de goede staat en het bouwtype (veel glas en staal) van de aanwezige bebouwing ontbreken geschikte verblijfplaatsen voor deze soorten binnen het plangebied. Omdat tevens voldoende beschutting ontbreekt, vormt het plangebied biedt geen geschikt leefgebied voor de boom- of de steenmarter. Ook andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten kunnen vanwege de minimale aanwezigheid van vegetatie, de afwezigheid van watergangen met goed ontwikkelde oeversvegetatie en de door de aanwezigheid van de mens veroorzaakte geluid-, optische- en lichtverstoring worden uitgesloten.

3.3 Vleermuizen

Uit de NDFF is gebleken dat in of in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten beschermde vleermuizen. Het gaat om gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast komen in Utrecht verschillende andere (zeldzamere) vleermuissoorten waargenomen, zoals gewone grootoorvleermuis, franjestaart, baardvleermuis, tweekleurige vleermuis en vale vleermuis. Sommige van deze soorten verblijven in bomen. Andere in gebouwen, bunkers, kerkzolders of wisselen tussen deze objecten, afhankelijk van het seizoen.

Het groen aanwezig in de borders in het plangebied heeft mogelijk enige aantrekkende werking op insecten, maar dit zal marginaal foerageergebied vormen vanwege de verder voornamelijk verharde en sterk verlichte omgeving. Essentieel foerageergebied is uitgesloten. Door het ontbreken van lijnvormige elementen zijn essentiële vliegroutes in het plangebied uitgesloten.

Ten behoeve van de realisatie van het Rijkskantoor de Knoop zijn conform een ontheffing in het kader van de toenmalige Flora- en faunawet voorzieningen getroffen in het nieuwe Rijkskantoor ten behoeve van de gewone dwergvleermuis. Deze maatregelen betreffen inbouwvoorzieningen voor ieder type verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Aan iedere zijde van het gebouw zijn enkele voorzieningen getroffen (Figuur 3-1).

Figuur 3-1. Positionering vleermuisvoorzieningen bij de Knoop. Bron: Van Oorschot, 2021.

Door Idverde Advies is in 2020 en in de winter van 2020-2021 onderzoek gedaan naar de functionaliteit van de gerealiseerde vleermuisverblijfplaatsen in het Rijkskantoor (Van Oorschot, 2021). Er zijn toen geen kraam- en massa winterverblijfplaatsen waargenomen. Ook zomerverblijfplaatsen zijn niet waargenomen. Er is wel een baltsterritorium van een gewone dwergvleermuis vastgesteld op de hoek van de Mineurslaan en Croeselaan. Het is onduidelijk of de gewone dwergvleermuis daadwerkelijk zijn paarverblijfplaats in één van de kasten heeft in het Rijkskantoor De Knoop of mogelijk in het Beatrixtheater. Van Oorschot (2021) geeft aan dat de resultaten van het uitgevoerde onderzoek in grote lijnen overeenkomen met het onderzoek dat is uitgevoerd in 2018/19. In 2018 is ook een paarverblijfplaats vastgesteld aan de Mineurslaan. Destijds is bepaald dat deze paarverblijfplaats in het Beatrixtheater zat. Het is goed mogelijk dat het baltsende individu in 2020 hetzelfde individu uit 2018 betreft.

The Green House dat ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling zal worden gesloopt, bestaat uit een voornamelijk glas en stalen constructie, zonder geschikte wegkruipmogelijkheden voor vleermuizen. De bomen op het terrein hebben geen boomholten. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen hierin worden uitgesloten. Op de parkeerplaats van het Rijkskantoor zijn enkele vleermuis kasten aanwezig in de daar aanwezig platanen (zie Figuur 2-5 en Figuur 2-6). In het onderzoeksrapport van Van Oorschot (2021) wordt hier niet over gerept. Deze vleermuis kasten zijn hier zeer waarschijnlijk opgehangen als tijdelijke alternatieve verblijfplaats toen het Rijkskantoor De Knoop werd gerealiseerd. Tijdens het veldbezoek is er in deze kasten gekeken en zijn geen vleermuizen aangetroffen. Verblijfplaatsen zijn echter niet uit te sluiten.

Effectbeoordeling en vervolg

De mogelijke functie van de vleermuis kasten dient gewaarborgd te blijven. Indien de bomen, waaraan deze kasten hangen, worden gekapt, dienen de kasten naar een andere locatie in de directe omgeving te worden verplaatst. Mogelijke alternatieve locaties hiervoor zijn de muren van het gebouw langs de Rabostraat en muren van de loopbrug in het noorden van het plangebied (Figuur 3-2).

Deze maatregelen dienen uitgevoerd te worden onder begeleiding van een ter zake kundig ecooloog. Er kan een ecologisch werkprotocol opgesteld worden om hierover bij de werkzaamheden duidelijke afspraken te maken met de aannemer. Royal HaskoningDHV kan deze ecologische begeleiding voor u verzorgen.

Wanneer deze maatregelen worden nageleefd, is overtreding van de Wnb ten aanzien van vleermuizen uitgesloten. Een ontheffing is niet nodig. Er is zodoende geen noodzaak tot nader onderzoek.

Als de kasten aan de hand van nader onderzoek aantoonbaar niet gebruikt worden mogen ze ook zonder ontheffing worden verwijderd (als ze destijds als tijdelijke voorziening zijn aangebracht). Het verdient de aanbeveling om de kasten te verwijderen en vervolgens in het kader van Natuur inclusief bouwen en betere en duurzamere kasten te integreren in de nieuwbouw en of de omgeving.

Figuur 3-2. De potentiële locaties waar de vleermuiskasten naar verplaatst zouden kunnen worden. Foto's: RHDHV, 2021.

3.4 Broedvogels

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat in of in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van verschillende soorten broedvogels met zowel jaarrond als niet-jaarrond beschermde nesten. Soorten broedvogels met jaarrond beschermde nesten waarvan in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn, zijn gierzwaluw en huismus.

Tijdens het veldbezoek zijn voornamelijk stadsduiven waargenomen. De nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd. In de bomen zijn geen potentiële nesten van vogels met jaarrond beschermde nesten waargenomen. Geschikte nestlocaties voor gebouwbroeders als huismus en gierzwaluw zijn niet aangetroffen. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is uitgesloten. In de bomen, heesters en andere struikachtige vegetatie in het plangebied kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.

Tijdens het broedseizoen kunnen door de werkzaamheden broedende vogels worden verstoord, eieren en nesten worden vernietigd en jonge vogels worden gedood. Dit is een overtreding van artikel 3.1, lid 1, 2 en 4 van de Wnb.

Deze overtredingen kunnen het beste voorkomen worden door te werken buiten het gangbare broedseizoen. Voor het gangbare broedseizoen geldt geen wettelijk vastgestelde periode, maar de meeste vogels broeden in de periode maart tot en met juli. Ook daarbuiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen. Wanneer toch in het broedseizoen gewerkt wordt, is het aan te bevelen om voorafgaande aan het broedseizoen de vegetatie al te verwijderen, zodat de kans op broedgevallen wordt geminimaliseerd. Dit kan alleen als er op dat moment geen nesten in de vegetatie aanwezig zijn.

Tijdens het broedseizoen moet men verder alert blijven op de aanwezigheid van onverwachte broedgevallen en in dat geval een deskundig ecooloog inschakelen. Deze beoordeelt vervolgens of de voorgenomen werkzaamheden kunnen doorgaan of dat bijvoorbeeld een bepaalde afstand tot het nest moet worden aangehouden.

Deze maatregelen dienen als eis bij de werkzaamheden richting de aannemer te worden meegegeven en onder begeleiding van een ter zake kundig ecooloog te worden uitgevoerd. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en een logboek bijgehouden. Royal HaskoningDHV kan deze ecologische begeleiding voor u verzorgen.

Wanneer deze maatregelen worden nageleefd, is overtreding van de Wnb ten aanzien van broedvogels uitgesloten. Een ontheffing is niet nodig. Er is geen noodzaak tot nader onderzoek.

3.5 Amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden

Uit de NDFF is gebleken dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van de ringslang, alpenwatersalamander en vroedmeesterpad. Er zijn geen beschermde ongewervelde diersoorten waargenomen. Er zijn in de omgeving geen boeihopen en watergangen met goed ontwikkelde oevervegetatie aanwezig. Door het ontbreken van de combinatie van zowel geschikt voortplantings- als landbiotoop voor deze soortgroepen (landbiotoop alleen voor amfibieën en reptielen) is leefgebied van deze soorten dan ook uitgesloten. In het plangebied zijn geen watergangen aanwezig, waardoor de aanwezigheid van vissen ook is uitgesloten.

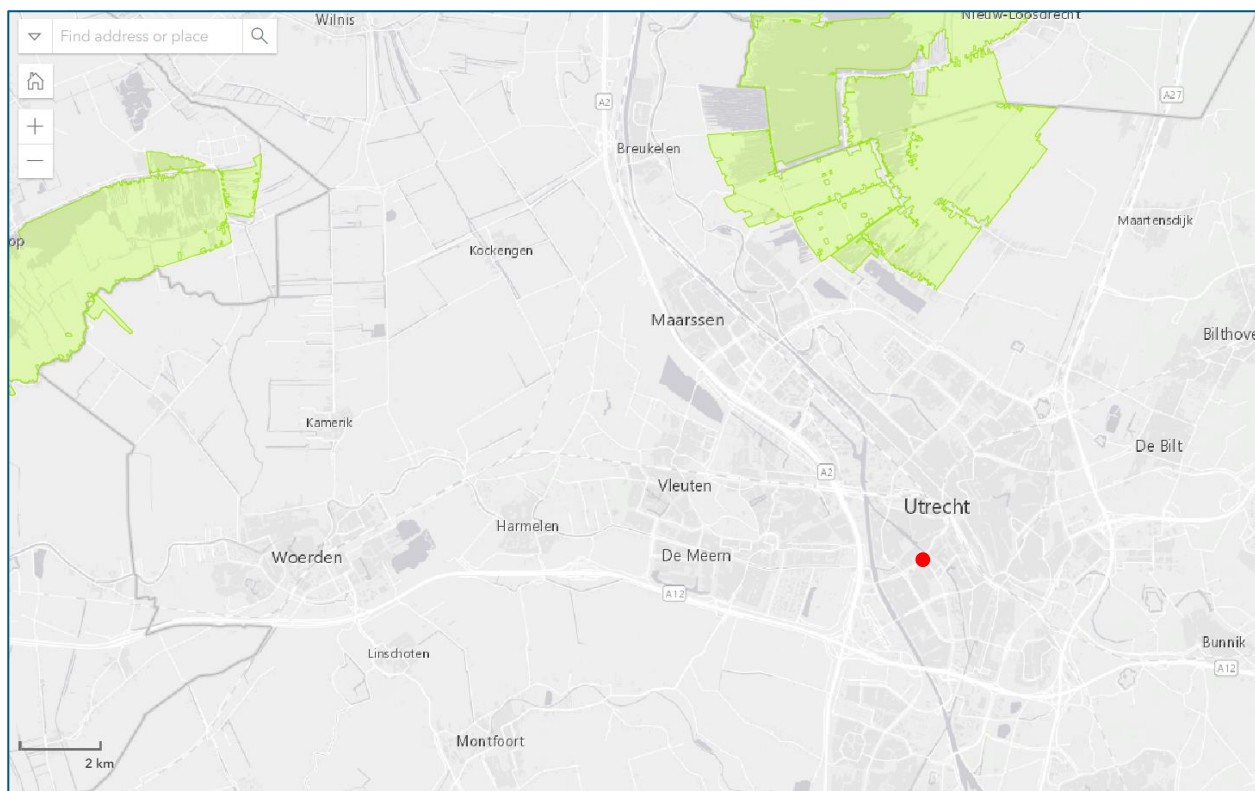
Veel in Nederland voorkomende beschermde vlinders zijn gebonden aan vochtige, open loofbossen, bosranden, vochtige heide, schrale graslanden en duingebieden. Beschermde libellen zijn veelal gebonden aan grote beken, rivieren, vegetatierijke vennen, laagveenmoerassen en duinplassen. Door het ontbreken van voornoemde hoogwaardige (semi)natuurlijke habitats binnen het plangebied en het ontbreken van een verbinding met bekende leefgebieden, vormt het plangebied geen leefgebied voor beschermde ongewervelden.

Het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wnb ten aanzien van voorgenoemde soortgroepen kan daarom worden uitgesloten.

4 TOETSING BESCHERMDE GEBIEDEN

4.1 Natura 2000

Het plangebied en de directe omgeving maken geen deel uit van een Natura 2000-gebied (Figuur 4-1). Het dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied 'Oostelijke Vechtplassen' ligt op grofweg zes kilometer hemelsbreed ten noorden van het plangebied. Het eerstvolgende, dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haack' ligt hemelsbreed op ongeveer 18,5 kilometer ten noordwesten van het plangebied.

Figuur 4-1. De globale ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van de meest dichtbijgelegen Natura 2000-gebieden. Bron: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2021.

4.1.1 Optredende storingsfactoren

De Effectenindicator zoals aangereikt door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2021) geeft een negentiental mogelijke effecten, de zogenoemde storingsfactoren, waarmee in ieder geval rekening moet worden gehouden ten aanzien van in Natura 2000-gebieden beschermde waarden. Deze storingsfactoren vormen dan ook de basis (leidraad) voor voorliggende beoordeling.

4.1.2 Effectbeoordeling Natura 2000-gebieden

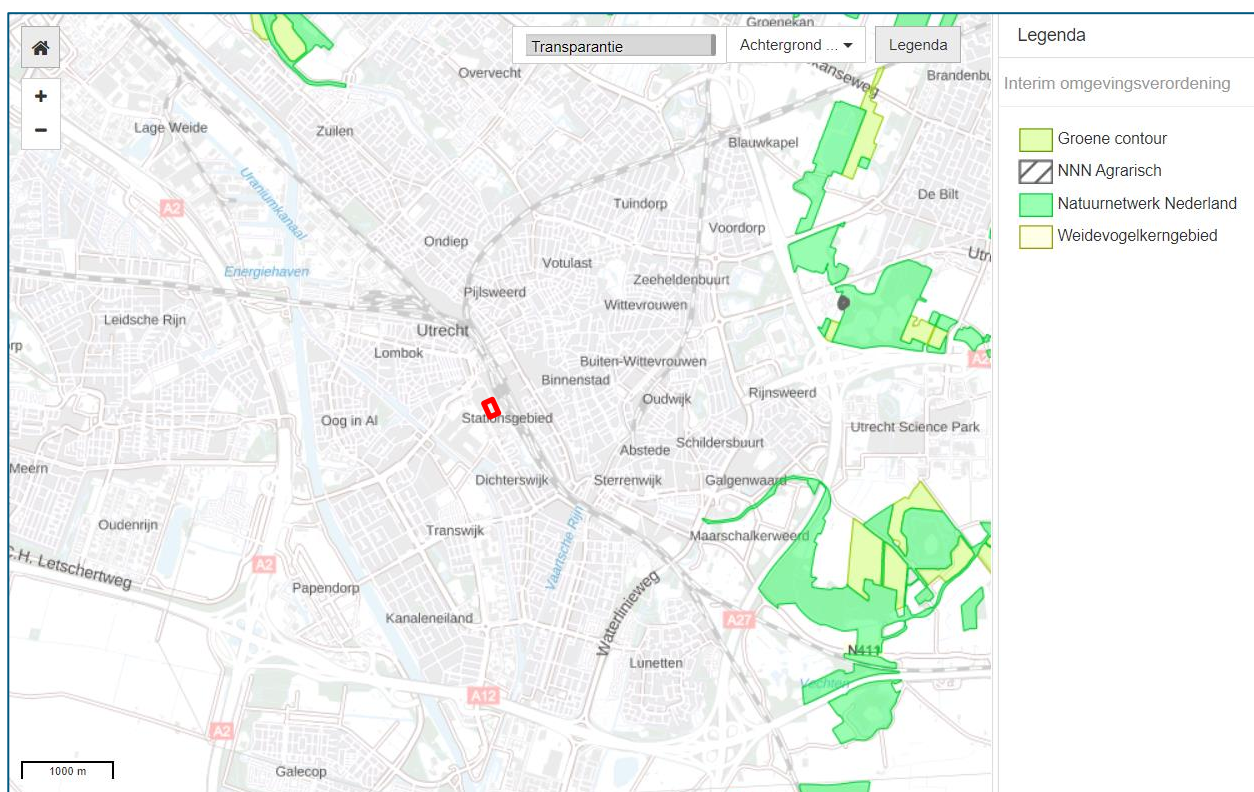
De afstand van de Natura 2000-gebieden tot het plangebied is dusdanig groot dat voor de meeste storingsfactoren op voorhand kan worden uitgesloten dat deze zullen optreden als gevolg van de voorgenomen activiteit. Storingsfactoren zoals geluid, licht, optische effecten en trillingen zijn als gevolg van tussenliggend landgebruik als snelwegen en woonkernen, in combinatie met de afstand tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied, ter plaatse van geen enkel Natura 2000-gebied nog waarneembaar.

Bovendien grijpt de voorgenomen activiteit niet in op het regionale grondwater of watersystemen waar enig Natura 2000-gebied onderdeel van is. Negatieve effecten op de voor het Natura 2000-gebieden geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen, anders dan stikstofdepositie, zijn daarom op voorhand uitgesloten.

De enige storingsfactor waarvan op voorhand niet duidelijk is of deze relevant is, is verzuring en vermesting door N-depositie (stikstofdepositie) uit de lucht. En Oostelijke Vechtplassen heeft stikstofgevoelige habitattypen. Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van stikstofdepositie zijn daarom niet op voorhand uit te sluiten. Er zal een stikstofdepositieberekening (AERIUS-berekening) moeten worden uitgevoerd om na te gaan of depositie van stikstof aan de orde is, voor zowel de aanlegfase als de gebruiksfase van het project. Indien blijkt dat de toename van stikstof $>0,05$ mol N/ha voor maximaal 2 jaar (of equivalent hiervan) en $>0,00$ mol N/ha/jr in de gebruiksfase is, moet een aanvullende ecologische beoordeling worden opgesteld en is het aanvragen van een vergunning noodzakelijk in het kader van de gebiedsbescherming van de Wet natuurbescherming.

4.2 Natuurnetwerk Nederland

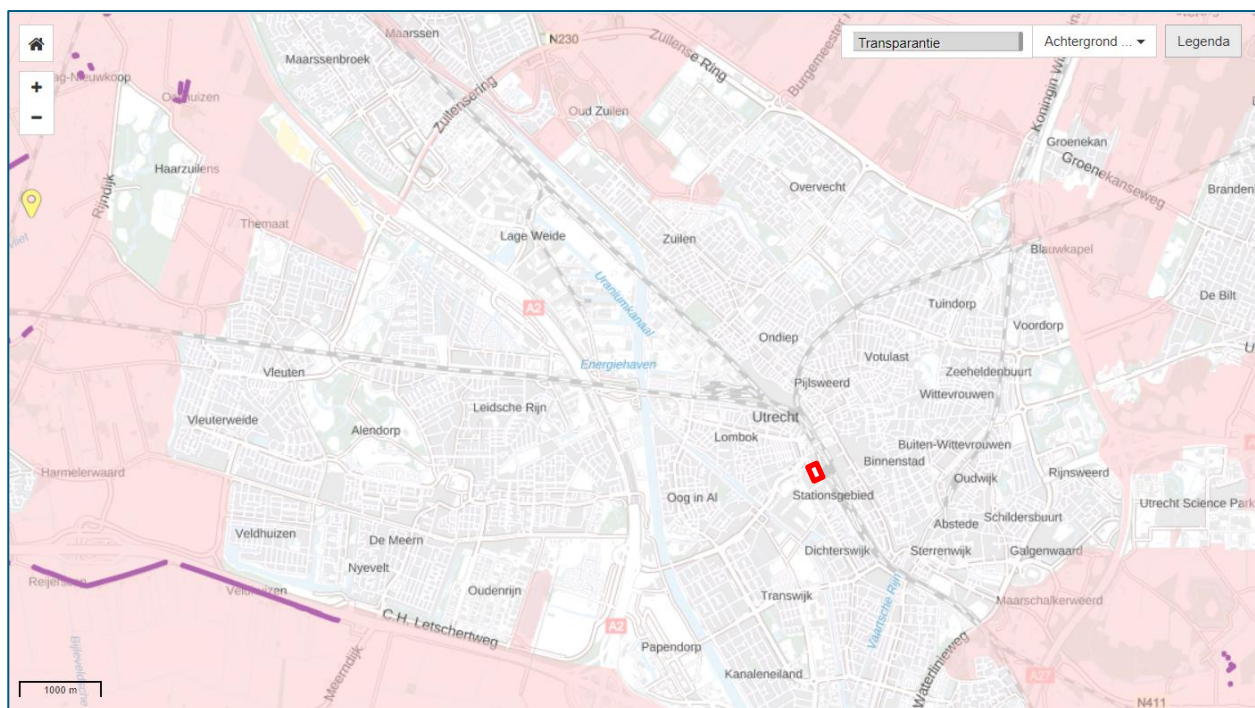
Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (Figuur 3-2). Het is hierdoor uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten hebben op de wezenlijke kenmerken of waarden van enig NNN-gebied. Bij de voorgenomen ingreep is dan ook geen sprake van compensatieplicht ten aanzien van het NNN.

Figuur 4-2. De globale ligging van het plangebied (rood omlind) ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland, weidevogelkerngebieden, agrarisch NNN en de groene contour in de provincie Utrecht. Bron: Provincie Utrecht, 2021.

5 HOUTOPSTANDEN

Op de kaartviewer van de Provincie Utrecht zijn de vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden van Utrecht weergegeven (Provincie Utrecht, 2021). Het plangebied ligt binnen deze begrenzing. Dit betekent dat op de te kappen houtopstand de Wnb niet van toepassing is. Voor de kap van de houtopstand geldt daarom geen kapmelding- en herplantplicht in het kader van de Wnb.

Figuur 5-1. De globale ligging van het plangebied (rood omlijnd) in de bebouwde kom houtopstanden van provincie Utrecht. In het roze de gebieden waarin voor het kappen de Wnb van toepassing is. In donker paars de beschermde kleine landschapselementen. Bron: Provincie Utrecht, 2021.

Mogelijk is wel een kap vergunning bij de gemeente Utrecht nodig. Dit dient gecheckt te worden voor aanvang van de kapwerkzaamheden.

6 CONCLUSIE EN ADVIES

6.1 Beschermde soorten

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling van fase 2 en fase 3 op de projectlocatie van de voormalige Generaal Knoopkazerne, is door Royal HaskoningDHV een natuurtoets in het kader van de vigerende natuurwetgeving en -beleid uitgevoerd. Uit deze natuurtoets komt het volgende naar voren:

- Het voorkomen van de meeste beschermde flora- en faunasoorten is niet te verwachten dan wel uitgesloten op basis van de algemene verspreidingsgegevens en het aanwezige biotoop in het plangebied.
- De aanwezigheid van beschermde vleermuizen van in het plangebied aanwezige vleermuiskasten is te verwachten of kan niet op voorhand uitgesloten. In het plangebied kunnen ook algemeen voorkomende broedvogels zonder jaarrond beschermd nest tot broeden komen.
- Door het nemen van de bepaalde voorzorgsmaatregelen kan overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming voor broedvogels en vleermuizen worden voorkomen (zie paragraaf 3.3 en 3.4).
- Voor niet onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten, geldt daarnaast te allen tijde de algemene zorgplicht (artikel 1.11). Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. De zorgplicht betekent niet dat geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk zijn.
- Deze voorzorgsmaatregelen dienen onder begeleiding van een ter zake kundig ecoloog te worden uitgevoerd en kunnen als eis richting de aannemer meegegeven worden in een ecologisch werkprotocol. Royal HaskoningDHV kan deze ecologische begeleiding voor u verzorgen.

6.2 Beschermde gebieden

Natura 2000

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied 'Oostelijke Vechtplassen' ligt op ongeveer zes kilometer ten noorden van het plangebied. Negatieve effecten door verstoring (geluid, licht, optische effecten) of verzuring en vermessing door depositie van stikstof zijn vanwege de grote afstand tot de Natura 2000-gebieden uitgesloten. Bovendien grijpt de voorgenomen activiteit niet in op het regionale grondwater of watersystemen waar enig Natura 2000-gebied onderdeel van is. Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van stikstofdepositie zijn niet op voorhand uit te sluiten. Er zal een stikstofdepositieberekening moeten worden uitgevoerd om mogelijke effecten van stikstofdepositie in kaart te brengen.

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN worden daardoor op voorhand uitgesloten. Er is geen sprake van compensatieplicht.

6.3 Houtopstanden

Op de kaartviewer van de Provincie Utrecht zijn de vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden van Utrecht weergegeven (Provincie Utrecht, 2021). Het plangebied ligt binnen deze begrenzing. Dit betekent dat op de te kappen houtopstand de Wnb niet van toepassing is. Voor de kap van de houtopstand geldt daarom geen kapmelding- en herplantplicht in het kader van de Wnb.

Mogelijk is wel een kap vergunning bij de gemeente Utrecht nodig. Dit dient gecheckt te worden voor aanvang van de kapwerkzaamheden.

7 LITERATUUR

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2021). Natura 2000-gebieden. <https://www.natura2000.nl/gebieden> Geraadpleegd op 24 mei 2021.

Natura 2000 (2021). Beschermde natuur in Nederland: soorten en gebieden in wetgeving en beleid. Effectenindicator soorten. <https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/effectenindicatorsoorten2016.aspx> Geraadpleegd op 24 mei 2021.

NDFF (2021). Nationale Databank Flora en Fauna. <https://ndff-ecogrid.nl/> Geraadpleegd op 24 mei 2021.

Provincie Utrecht (2021). Interim omgevingsverordening. https://ruimtelijkeplannen.provincie-utrecht.nl/NL.IMRO.9926.2020InterimVerord-VA01?s=SAEtXaJ2AWlOwkOEQkA4BAw_g_f8A-HsD_H7h_w4ewA geraadpleegd op 24 mei 2021.

Van Oorschot (2021). Monitoring vleermuisverblijfplaatsen de Knoop, Utrecht. Idverde Advies, 's-Hertogenbosch.

Bijlage 1: Juridisch kader

In Nederland is de bescherming van bepaalde soorten planten en dieren geregeld in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Deze wet bevat regels voor de bescherming van natuurgebieden, in het wild levende dier- en plantensoorten en houtopstanden in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit zonder de lasten te verhogen.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wnb in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wnb sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet. De uitwerking van de wet is vastgelegd in de regeling en het besluit natuurbescherming (Staatsblad, 2016). De Wnb kent naast de algemene zorgplicht (conform artikel 1.11) een drietal hoofdstukken die relevant zijn voor voorliggend voornemen. Hoofdstuk 2 van de Wnb gaat over de Natura 2000-gebieden, hoofdstuk 3 ziet toe op soortenbescherming en hoofdstuk 4 gaat over houtopstanden. Onderhavige rapportage is uitsluitend gericht op het onderdeel Gebieden en Soorten onder de Wnb. In onderstaande paragrafen is hiervoor het relevante toetsingskader opgenomen.

Gebiedsbescherming

Natura 2000

Natura 2000 is een samenhangend Europees netwerk van beschermde natuurgebieden bestaande uit Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (respectievelijk richtlijn 79/409/EEG en 92/43/EEG). Dit netwerk vormt de hoeksteen van het Europese beleid voor behoud en herstel van biodiversiteit. Een Natura 2000-gebied en bijbehorende instandhoudingsdoelen worden vastgesteld door middel van een aanwijzingsbesluit, welke in tijd en ruimte worden uitgewerkt in een beheerplan. Samen vormen zij de juridische basis voor de Nederlandse gebiedsbescherming, waarbij de instandhoudingsdoelstellingen het gebiedspecifieke toetsingskader vormen.

De bescherming van Natura 2000 gebieden is in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming geregeld. Projecten die - gelet op de instandhoudingsdoelstellingen - de kwaliteit en/of de omvang van habitats en leefgebied kunnen verslechteren en een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen, mogen niet plaatsvinden zonder vergunning. Voor de vergunning van een dergelijk project of het vaststellen van een plan, zoals een bestemmingsplan, dient een Passende Beoordeling van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied - rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen - te worden gemaakt (conform de artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wet natuurbescherming).

Natuurnetwerk Nederland

De provincie Utrecht zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe. De regels voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland is in Utrecht geregeld in de Interim Omgevingsverordening (Provincie Utrecht, 2021).

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het NNN aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”.

In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen, geldt een compensatieplicht.

Soortenbescherming

Beschermingsregimes

De Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn (Publicatieblad van de Europese Unie, 2010), Habitatrichtlijn (Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen, 1992) en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wnb)*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wnb. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten van nature voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van de beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van deze verboden.

De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wnb) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie Tabel 2-1) en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de ‘nationale’ andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen. Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wnb wordt bepaald of beschermde plant- en diersoorten kunnen voorkomen in het onderzoeksgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

Tabel 2-1: overzicht van de verbodsbepalingen van Wet natuurbescherming, onderdeel Soortenbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Artikel 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Artikel 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Artikel 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Artikel 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Artikel 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Artikel 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Artikel 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Artikel 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	
Artikel 3.1 lid 4 Het is verboden vogels opzettelijk te storen.	Artikel 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Artikel 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Artikel 3.1 lid 5 Opzettelijk storen is niet verboden indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Artikel 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

In beginsel moet met voorzorgsmaatregelen ervoor worden gezorgd dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast en soorten niet worden verwond of gedood. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden en is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing.

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden per beschermingsregime. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wnb geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit¹. Voor de 'nationaal beschermde soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. De provincie is het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van LNV bevoegd gezag (Staatsblad, 2016). Het bevoegd gezag voor dit project is de provincie Utrecht.

Voor sommige soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen op basis van Provinciale Staten vastgestelde provinciale verordeningen. De vrijgestelde soorten in Utrecht zijn in Tabel 2-2 weergegeven. In specifieke gevallen geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht als ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd worden volgens een goedgekeurde gedragscode. De algemene zorgplicht uit artikel 1.11 blijft wel te allen tijde van toepassing.

Algemene zorgplicht

¹ Met uitzondering van een aantal in artikel 1.3 van de Wnb genoemde projecten (van nationaal belang).

Voor alle in het wild levende planten en dieren (dus ook voor soorten die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb artikel 1.11. Deze plicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk worden voorkomen, en dat bij de inrichting aandacht wordt besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Voorzorgs- en mitigerende maatregelen

Indien door voorzorgsmaatregelen de negatieve effecten volledig kunnen worden opgeheven, waardoor overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Het gaat erom dat de voorzorgsmaatregel zorgt dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort blijft behouden en de betreffende soort niet gedood, verwond of verstoord wordt. Voorzorgsmaatregelen worden als randvoorwaarde meegegeven aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is, dan dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om de optredende effecten te verzachten. Wanneer er sprake is van het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen, moet een ontheffing worden aangevraagd.

Opzettelijkheid

In de Wnb is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: “Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant”.

Wezenlijke invloed

Met de term ‘wezenlijke invloed’ wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de huidige staat van instandhouding van de soort. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is.

Houtopstanden

Indien de houtopstand buiten de vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden ligt, is de Wnb van toepassing. Voor provincie Utrecht is deze begrenzing weergegeven op een kaartviewer (Provincie Utrecht, 2021). De Wnb schrijft voor dat bij de kap van ten minste 1.000 m² (10 are) of meer dan 20 bomen een meldings- en herplantplicht geldt. De wet is ook van toepassing in geval het een velling bedraagt van 1 are, wanneer deze deel uitmaakt van de houtopstand die groter is dan 10 are. Hetzelfde geldt voor de velling van 1 laanboom, staande in een rijbeplanting, omvattende meer dan 20 bomen. Spontane bosopslag langs sloten, op natuurterreinen en op braakliggende terreinen valt onder het begrip ‘houtopstand’ zodra er sprake is van een bedekkingspercentage van 60% en de opslag vijf jaar of ouder is.

De provincie Utrecht heeft daarnaast in de Interim Omgevingsverordening specifieke regels gesteld voor het behoud van de zogenaamde kleine landschappelijke elementen. Ook deze landschappelijke elementen zijn weergegeven op de kaartviewer (Provincie Utrecht, 2021).